

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres ref
20/132

Vår ref
20/300-2

Dato
26. mai 2020

Høringsbrev - NOU 2019:17 Domstolstruktur, et forslag om endringer i rettskretsene og domstolloven

1. Hva saken gjelder

Justis- og beredskapsdepartementet (JD) sendte 2. mars 2020 på høring Domstolkommisjonens første utredning NOU 2019:17 Domstolstruktur, sammen med et alternativt forslag fra departementet om bare å endre tingrettenes rettskretser i tråd med flertallet i kommisjonens forslag. I høringsbrevet uttaler departementet at en løsning med bare å endre rettskretsene også kan være aktuelt for jordskifterettene. Domstolkommisjonens andre delrapport er ventet høsten 2020. Delrapport to vil bl.a. gjelde fordeling av domstolenes arbeidsoppgaver og saksbehandling.

Departementet foreslo ut over endringene i domstolstrukturen noen endringer i domstolloven. Forslagene er at myndigheten etter domstolloven § 25 til å vedta rettssteder skal legges til Kongen på samme måte som rettskretsene, at rettssteder bare kan legges ned ved forskrift fastsatt av Kongen, at det fastsettes en hjemmel for forskrift om minimumsbemanning ved hvert rettssted, og en hjemmel for forskrift om at saker skal behandles på rettsstedet i den delen av rettskretsen hvor saken geografisk hører hjemme.

Høringsfristen er 2. juni 2020.

Landbruks- og matdepartementets høringsuttalelse gjelder jordskifterettene. Vi knytter ikke kommentarer til forslagene som gjelder tingrettsstrukturen, og heller ikke kommentarer til forslagene om endringer i tilordningen til lagmannsrettene.

Ansvar for jordskifterettens økonomi og administrasjon ble overført fra Landbruks- og matdepartementet (LMD) til JD i 2005. LMD har imidlertid ansvaret for jordskifteloven. De

Postadresse
Postboks 8007 Dep
0030 Oslo
postmottak@lmd.dep.no

Kontoradresse
Teatergata 9
www.lmd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 874

Avdeling
Avdeling for skog- og
ressurspolitikk

Saksbehandler
Ingrid Aasen
22 24 92 74

administrative oppgavene gjennomføres av Domstoladministrasjonen (DA) som har dialog med begge de to departementene om utviklingen av jordskifterettene. Vi vil peke på at organiseringen av jordskifterettene er av sentral betydning for hvordan jordskifteloven fungerer. LMD har derfor en klar interesse i hvordan jordskifterettene organiseres.

2. Om jordskifteloven og jordskifterettens særpreg som domstol

Jordskifteloven, lov 21. juni 2013 nr. 100 fastsetter at landet skal ha jordskifteretter. Loven fastsetter også jordskifterettens samfunnsoppgave, se § 1-1. Jordskifterettene skal legge til rette for effektiv og rasjonell utnyttelse av fast eiendom. Jordskifterettene skal i den forbindelse ivareta interessene til eiere, rettighetshavere og samfunnet. Oppgaven skal løses ved å reparere på utjenlige eiendoms- og bruksrettsforhold, kartlegge og fastsette grenser og rettigheter, og behandle skjønn og en del andre avgjørelser. Oppgavene som er beskrevet i jordskifteloven avviker fra oppgaven i sivile saker for de alminnelige domstolene som i hovedsak er å løse tvister.

Jordskifterettene er i dag organisert i 34 rettskretser (jordskiftesogn) fordelt over hele landet. Jordskifterettene var fram til 2002 organisert etter en fylkesvis modell med 41 kontorsteder og en fylkesjordskifteleder i hvert fylke. Rettskretsene var da større enn med dagens modell. Ca. en tredjedel av dagens jordskifteretter er samlokalisert med en tingrett. En del andre har sete i nærheten av eksisterende tingrettslokaler, mens noen tingretter og jordskifteretter er lokalisert på helt forskjellige steder.

I 2018 mottok jordskifterettene 1 253 nye saker, og avgjorde 1 325 saker. Litt i underkant av to tredjedeler av de mottatte sakene i 2018 gjaldt klarlegging og fastsetting av grenser og rettigheter, en sakstype som er hjemlet i jordskifteloven kapittel 4. Innenfor denne sakstypen har tingretten og jordskifterettene i noen grad overlappende kompetanse. Omtrent en tredjedel av sakene gjaldt rettsendring, en sakstype som er hjemlet i jordskifteloven kapittel 3. Dette er en sakstype som jordskifterettene er alene om å løse. Resten av porteføljen var skjønnsaker. Mange av sakene for jordskifterettene har tilknytning til landbruksvirksomhet, men det er også en god del saker som gjelder bruk av eiendommer i mer urbane strøk. En gjennomgang av beholdningen av saker per 3. februar 2020 viste at jordskifterettene hadde 1 689 saker under behandling. Sakene omfattet 19 624 eiendomsteiger og 22 880 eiere. I gjennomsnitt innebar det at det var registrert mer enn 13 parter i hver sak.

Det går fram av jordskifteloven § 2-3 at jordskiftedomstolen skal ha både dommere og teknisk personale (ofte omtalt som ingeniører). Alle sakstypene som hører inn under jordskifterettens arbeidsfelt gjelder fast eiendom. Det er normalt behov for at både dommeren og ingeniøren gjennomfører befaring på eiendommene og foretar merking og måling av grenser. I de rettsendrende sakene kan det være behov for at domstolen er fysisk tilstede på eiendommen(e) flere ganger. Også antallet rettsmøter per sak varierer. I noen saker er det tilstrekkelig med et rettsmøte, mens det i andre saker kan bli mange rettsmøter både ute i marka og innomhus. Domstolen setter ofte rett utenfor rettssalen, gjerne i nærheten av eiendommen(e) saken gjelder.

Jordskifterettene har etter omorganiseringen i 2002 fortsatt å ta noen saker på tvers av sine rettskretser for å hjelpe til med saksavviklingen. Dette er en praksis som en i liten grad finner igjen i tingrettene.

3. Utredninger og høringsuttalelser som belyser utfordringene i jordskifterettene i dag

DA utarbeidet i 2012 en rapport om framtidig organisering og struktur i jordskiftedomstolene. Rapporten ble utarbeidet i tett dialog, bl.a. en egen høring, med jordskifterettene selv. Hovedkonklusjonen i rapporten, er at det er behov for en gjennomgang av dagens struktur i jordskiftedomstolene. Det er vist til at jordskiftedomstolene står overfor følgende særlige utfordringer:

- Økende saksmengde, økt kompleksitet i sakene og at jordskifteloven er et virkemiddel som gjelder hele landet, også i byer og tettsteder
- Behov for å rekruttere og å beholde medarbeidere med riktig kompetanse
- Behov for å redusere sårbarhet i mindre domstoler og bygge opp sterke fagmiljø med profesjonell ledelse

Rapporten inneholder en gjennomgang av faktorene DA mener er av betydning for framtidig bemanning og organisering av jordskiftedomstolene. Det er vist til at reisetid for brukerne av domstolen er av mindre betydning ved en eventuell strukturendring pga. jordskiftedomstolens arbeidsform. Reisetiden for de ansatte i domstolen bør ikke være et hovedkriterium, men et tilleggskriterium ved vurderingen av domstolenes størrelse og lokalisering. Domstolenes størrelse er et moment som bør vurderes ved en eventuell strukturendring. Det bør bygges opp til større fagmiljøer med minimum ni årsverk hvor grunnbemanningen blir tre dommere, tre ingeniører og to saksbehandlere. I rapporten er det vist til at det kan bli vanskelig å få til en ønsket minimumsbemanning ved alle jordskiftedomstolene. Det er ut over dette vist til at jordskifterettene bør være representert over hele landet. Ved lokaliseringen av domstolene bør man se hen til større regionsenter med både private og offentlige arbeidsplasser. Der forholdene ligger til rette for det, bør det arbeides for samlokalisering mellom jordskifterett og tingretter. Samlokalisering bør imidlertid ikke være et hovedkriterium ved en framtidig strukturendring.

DA utarbeidet i 2018 en rapport om ingeniørrollen og det tekniske arbeidet ved jordskifterettene sett i et fremtidsperspektiv. Rapporten viser en jevn økning i antall saker fra år 2000 (50% stigning), at antallet tekniske årsverk var redusert med 11%, at fem jordskiftedomstoler hadde en ingeniør ansatt per oktober 2017, at et flertall av ingeniørene hadde teknisk utdanning fra ingeniørhøyskole o.l. og at over 60 % av ingeniørene hadde vært ansatt i jordskifteretten i 16 år eller mer. Det vises til at effektiviteten i det tekniske arbeidet pr. sak økte med over 40 % i perioden 2006 - 2014. Årsakene var en kombinasjon av ny teknologi, endret saks sammensetning med en sterk økning i rettsfastsettende saker med mindre omfattende teknisk arbeid, og større fokus på effektive arbeidsrutiner. Vurderingene i rapporten bygger på at forholdstallet mellom dømmende årsverk og ingeniørårsverk bør

være 1,3. Forholdstallet bør kunne variere og ses i sammenheng med lengde på feltsesong og samarbeidsregioner. Hvor geografien tillater det bør det innføres et fast organisert ingeniørsamarbeid mellom jordskifterettene, gjerne på tvers av dømegrenser hvor det er naturlig. Det bør være minimum 2 tilgjengelige ingeniører pr. jordskifterett. De skisserte forutsetningene innebærer en bemanningstilpasning med færre ingeniører i størrelsesorden 15-20 %.

Domstolkommisjonen har i NOU 2019:17 Domstolstruktur fremhevet at jordskifterettene fyller en viktig samfunnsfunksjon som særdomstol for eiendommer og har høy tillit blant brukerne. Kommisjonen peker likevel på at det er behov for endringer. Endringsbehovet begrunnes i utgangspunktet ut fra de momentene som er beskrevet i tilknytning til vurderingene av tingrettene. Kommisjonen fremhever i tillegg til dette følgende særlige behov som gjør seg gjeldende for jordskifterettene; organisatorisk og faglig sårbarhet, strukturell ineffektivitet og endrede forventninger. Kommisjonen viste bl.a. til at jordskifterettene gjennomgående er organisert i mindre enheter enn tingrettene, har problemer med rekrutteringen, mottar få saker hvert år med store variasjoner i sakstilfanget fra år til år og at det er en skjevhet mellom sakstilgang og bemanning på tvers av jordskifterettene. Kommisjonen pekte også på behovet for økt effektivitet og raskere saksbehandling. Ut over dette viste kommisjonen til at større enheter kunne legge til rette for mer spesialisert kompetanse, og bidra til at jordskifterettene får en tydeligere identitet som uavhengigs domstoler.

Kommisjonen opplyser at de har mottatt 20 skriftlige innspill som i hovedsak gjelder jordskifterettene. Innspillene viser at det i de fleste jordskifterettene er stor endringsvilje og et ønske om større fagmiljøer. Jordskifterettene gir likevel uttrykk for et sammensatt syn på spørsmålet om behov for større fagmiljøer/reiseavstander. Mange vil opprettholde en desentralisert struktur – enten i form av spredning av jordskifteretter, eller ved at det etableres flere avdelinger spredt ut over rettskretsen der reiseavstandene er størst. Innspillene viser ikke negative holdninger til samlokalisering med tingrettene. Kommisjonen foreslår på bakgrunn av dette at dagens jordskifteretter skal slås sammen, tilpasses ny tingrettsstruktur og samlokaliseres med tingrettene. Flertallsforslaget i kommisjonen innebærer at det blir 13 jordskifteretter fordelt på 20 rettssteder. NOU 2019:17 inneholder en tabellarisk oversikt over forslaget i figur 27.1. Kommisjonens forslag er vist på kart i vedlegg til NOU 2019:17. Avviket fra gjeldende struktur er i vedlegg 1a og b vist på kart utarbeidet for LMD av DA. Tilpassingen til ny tingrettsstruktur vil føre til at 10 kommuner skifter rettskrets, se liste i vedlegg 2 utarbeidet for LMD av DA og som viser de aktuelle kommunene. Kommisjonen har ikke foretatt en samfunnsøkonomisk analyse av hvilke konsekvenser forslagene knyttet til jordskifterettene vil føre til. Kommisjonen uttaler at den i delutredning I ikke har vurdert hvor kompetansen til å vedta endringer i rettskretser og lokalisering av domstoler bør ligge.

DA har i sin høringsuttalelse datert 6. mai 2020 foreslått at det bør skje en endring i jordskifterettens struktur slik at en rekke jordskifteretter slås sammen, men hvor alle dagens rettssteder opprettholdes. Forslaget innebærer at det på lang sikt og gjennom frivillighet, legges opp til samlokalisering mellom de fleste jordskifterettene og tingrettene, og at jordskifterettskretsene justeres tilsvarende tingrettskretsene i den forbindelse. Forslaget

innebærer at det blir 19 jordskifteretter fordelt på 34 rettssteder. Vedlegg 3 inneholder en tabellarisk oversikt over DAs forslag til alternativ løsning. Forslaget fra DA inndeler landet i noen andre rettskretser enn det kommisjonen har foreslått – særlig i nordområdene og i Osloområdet. Vi viser i den forbindelse til den konkrete beskrivelsen som er gitt i høringsuttalelsen til DA. Vedlegg 4 a og b utarbeidet av DA for LMD viser på kart hvordan DAs forslag til ny struktur fordeler jordskifterettene over landet og hvordan dette avviker fra gjeldende struktur. På lang sikt vil en eventuell frivillig tilpassing til tingrettsstrukturen i tråd med DAs forslag føre til at 21 kommuner skifter rettskrets, se liste i vedlegg 2 utarbeidet for LMD av DA.

Vedlegg 5 viser et fokuskart for Salten-området. Kartet viser hva som skjer hvor noen kommuner skifter rettskrets. Den gir en illustrasjon som er anvendelig i forhold til kommisjonens forslag, og illustrerer også hva som kan skje på lang sikt og gjennom frivillighet med DAs forslag. Se lister i vedlegg 2.

4. LMDs vurderinger og konklusjoner - domstolstrukturen

4.1. LMDs tilnærming

Både forslagene fra kommisjonen og DA tar sikte på å løse mange utfordringer på en gang. Det har ført til at konsekvensene av forslagene framstår som noe uoversiktlige. LMDs vil derfor i punktene nedenfor forsøke å isolere ulike elementer i forslagene for å belyse nærmere hva forslagene kan føre til. Deretter vil vi peke på hvilke løsninger departementet samlet vil tilrå.

4.2. Større rettskretser/jordskiftesokn

Slik LMD oppfatter det, er det stor grad av sammenfall mellom beskrivelsene av jordskifterettens utfordringer i de dokumentene som er gjengitt i punkt 3. Dokumentene er utarbeidet både før og etter at gjeldende jordskiftelov trådte i kraft i 2016, og illustrerer etter vårt syn at utfordringene har eksistert over lang tid. Samlet gjør beskrivelsene det tydelig at det er behov for å gjøre endringer i domstolstrukturen med sikte på at rettskretsene blir større enn de er i dag.

En endring hvor rettskretsene blir større kan bidra til at mange av de utfordringene som er beskrevet reduseres. Dette gjelder for eksempel forhold som sårbarhet, kompetanseheving, rekruttering og tjenlig utnyttelse av bemanningsressurser og andre ressurser knyttet til lokaler og teknisk utstyr.

Når utfordringene reduseres, kan jordskifterettens samfunnsoppgaver iht. jordskifteloven etter vårt syn utføres på en bedre måte enn i dag. Det kan også gjøre domstolene bedre i stand til å løse eventuelle nye oppgaver som det kan bli aktuelt å legge til jordskifterettene. Vi viser i den forbindelse til at Domstolkommisjonens andre delutredning bl.a. vil omhandle fordeling av arbeidsoppgaver mellom tingretter og jordskifteretter.

LMD tilrår på denne bakgrunn en endring slik at rettskretsene/jordskiftesoknene blir større enn i dag. Vurderingen av hvordan en slik endring bør gjennomføres må bygge på en sammensatt vurdering hvor LMD mener at faktorene DA har belyst i sin rapport fra 2012 gir et hensiktsmessig utgangspunkt.

4.3. Reiseavstand og hensynet til utviklingen i distriktene

Selv om det er behov for at rettskretsene blir større, og selv om store rettskretser kan være gunstig bl.a. ut fra hensyn til fleksibilitet i domstolene og god ressursutnyttelse slik Domstolkommisjonen har pekt på i NOU 2019:17, kan store rettskretser også medføre klare ulemper.

Et eksempel på slike ulemper er reiseavstanden til og fra domstolen. Reiseavstanden er en ulempe for de ansatte fordi mye reisevirksomhet kan utgjøre en belastning, og avstanden representerer dessuten en økonomisk ulempe for effektiviteten i domstolen fordi bl.a. dommer- og ingeniørårsverk i større grad enn det som er nødvendig blir brukt til transport. Dette er ulemper som særlig gjør seg gjeldende for jordskifterettene som må på befarings- og omtale av særtrekk ved jordskifterettene i punkt 2. Som DA er inne på i utredningen fra 2012 (se omtale i punkt 3) bør reiseavstand derfor tillegges vekt. LMD er imidlertid enig med DA i at reiseavstand ikke bør være avgjørende for hvorvidt rettskretsene bør bli større eller ikke.

Et annet viktig eksempel på at store rettskretser kan være en ulempe er at sentralisering fører til at en del sårbare distriktssamfunn mister kompetansearbeidsplasser. LMD oppfatter at en del av de kommunene som har uttalt seg i forbindelse med høringen av NOU 2019:17 har vært opptatt av dette. Hensynet til utviklingen i distriktene taler etter dette mot omfattende sammenslåing av jordskifterettene. Dette er et moment som etter departementets syn må tillegges adskillig vekt.

Slik LMD vurderer forslagene fra hhv. Domstolkommisjonen og DA, er den viktigste forskjellen mellom de to forslagene at DA trekker inn ulempene som er beskrevet over (reiseavstand og distriktshensyn) med større tyngde enn kommisjonen har gjort. LMD er enig i vurderingene DA har gjort på dette punktet. Behovet som er beskrevet i punkt 4.2 for en endring innebærer at det er ønskelig å finne en mellomløsning hvor rettskretsstrukturen endres, men hvor rettsstedene (lokaliseringen) beholdes også for jordskifterettene.

LMD tilrår på denne bakgrunn og i tråd med forslaget fra DA at eksisterende rettssteder beholdes der de er lokalisert i dag. Det bør i den forbindelse legges til rette for langsiktige løsninger som kan gi ro omkring spørsmålene knyttet til både struktur og lokalisering. Lokaliseringen av rettsstedene kan imidlertid ikke være fullstendig statisk. Lokaliseringen bør bl.a. kunne endres over tid for eksempel sett i lys av endringer i fremtidig sakstilgang. Det kommer vi tilbake til i punkt 5 som gjelder forslaget til endring av domstoloven.

4.4. Forholdet mellom rettskretsene for jordskifterettene og tingrettene og spørsmålet om samlokalisering

4.4.1. Utgangspunkt

Forslagene fra både Domstolkommisjonen og DA forutsetter at jordskifterettene og tingrettene samlokaliseres, og at det opprettes felles rettskretser. Begge forslagene hviler dessuten på at det er jordskifterettene som må tilpasses til tingrettenes rettskretser og lokalisering.

Det er imidlertid flere forskjeller mellom forslagene fra kommisjonen og DA:

- Hvor mange rettskretser som foreslås. DA foreslår flere og litt andre rettskretser enn kommisjonen, bl.a. deles Innlandet fylke både for tingretter og jordskifteretter, det foreslås flere jordskifteretter i nord-områdene og større avvik mellom jordskifterett og tingrettsstrukturen i Osloområdet.
- Hvor den samlokaliserte domstolen bør ha sete. DA foreslår på dette punktet noen andre lokaliseringer enn kommisjonen.
- Hvor hurtig en eventuell samlokalisering skal gjennomføres. DA legger til grunn at det bør skje over tid og gjennom frivillighet, mens kommisjonen må oppfattes slik at samlokaliseringen skal gjennomføres i en felles operasjon.

4.4.2. Felles rettskretser

Forslagene om felles rettskretser for jordskifterettene og tingrettene fører til at noen kommuner vil bli tilordnet en ny jordskifterett. Hvilke kommuner dette gjelder går frem av listene i vedlegg 2 og 5 omtalt i punkt 3 over. Kartet over regionen rundt Salten som ligger som vedlegg 6 illustrerer hva som her vil skje.

Felles for forslagene fra kommisjonen og DA er at det ikke er gitt en konkret begrunnelse for hvorfor de aktuelle kommunene skal flyttes til en annen rettskrets enn tidligere. LMD la i forbindelse med tilpassingen til ny kommunestruktur per januar 2020 vekt på at en generell tilnærming hvor innbyggertallet i den største kommunen skulle være avgjørende kunne gi akseptable løsninger, men ga uttrykk for at det i tillegg burde foretas en konkret vurdering av hvilken jordskifterett kommunen skulle tilordnes. I den kongelige resolusjonen som lå til grunn for endringene i forskrift av 11. desember 2015 om tilordningen av kommuner til jordskifterettene uttalte departementet følgende:

"Domstoladministrasjonen foreslo at den av de tidligere kommunene som har høyest innbyggertall skal være bestemmende for hvilken jordskifterett den nye kommunen skal legges inn under. Det er grunn til å anta at innbyggertallet kan være en god indikator for hvilken tingrett saken skal høre inn under. Saker for jordskifterettene gjelder imidlertid tvist om eiendomsrett, endring av eiendommer og bruken av dem. Jordskifteretten og partene må på befaring i alle saker. Det er følgelig ikke opplagt at innbyggertallet bør være førende for valget av hvilken jordskifterett kommunen skal tilordnes. En løsning som bare avhenger av hvilken kommune som har høyest innbyggertall, kan føre til at det blir stor

avstand mellom eiendommene og domstolen. Reiseavstand har mye å si for kostnadene i saken både for brukerne av retten og for domstolen selv."

LMD ga ut over dette uttrykk for at innspillene fra den enkelte jordskifterett var sentrale for vurderingen fordi jordskifteretten var nærmest til å se konsekvensene i form av økt reiseavstand som oppstår både for brukerne og jordskifteretten selv. Departementet foreslo som en hovedregelen at den av de tidligere kommunene med høyest innbyggertall skulle være bestemmende for hvilken jordskifterett den nye kommunen skulle sokne til. Etter en konkret vurdering ble det gjort et avvik fra dette prinsippet i Asker/Nedre Buskerud jordskifterett, bl.a. knyttet til argumentet om reiseavstand.

Etter LMDs syn synliggjør ovenstående at det er hensiktsmessig med et overordnet standpunkt om tilordningen av kommuner. Vi oppfatter kommisjonens og DAs utgangspunkt om at rettskretsene for tingretter og jordskifteretter skal være lik som et slikt overordnet standpunkt. LMD mener imidlertid at det i tillegg er nødvendig å gjøre en konkret vurdering av hvilken jordskifterett den enkelte kommunen bør tilordnes. Kommisjonens tilråding er basert på en fullstendig generell tilnærming. Dette er etter LMDs syn uheldig. I DAs forslag oppfatter vi at det er foretatt en konkret vurdering, men at de avveiningene som er gjort ikke er synlige for offentligheten. DAs forslag om frivillighet og en konkret prosess for hver enkelt jordskifterett innebærer imidlertid at det vil komme en etterfølgende prosess hvor relevante momenter vil bli belyst og vurdert. Vi legger til grunn det også åpner for at kommunene selv kan bidra med sine innspill i anledning saken. LMD støtter i dette spørsmålet DAs tilnærming som gjelder fremtidig behandling av spørsmål om rettskretser. Vi mener at det kan legge et godt grunnlag både for en nødvendig offentlig debatt og for gode langsiktige løsninger.

4.4.3. Felles lokalisering for jordskifteretter og tingretter (samlokalisering)

Samlokalisering handler om hvor domstolen har sitt sete. Det handler også om hvor rettsstedene skal ligge. Kommisjonen og DAs forslag om samlokalisering innebærer at lokaliseringen av virksomheten i noen jordskifteretter må flyttes for å bli lokalisert sammen med tingrettene. Som påpekt i punkt 2 er samlokalisering allerede er gjennomført for om lag en tredjedel av jordskifterettene, og det er i flere sammenhenger gitt uttrykk for at samlokalisering har vært vellykket. Samlokalisering krever ikke at jordskifterettene og tingrettene skal ha samme rettskrets, se drøftingen i punkt 4.4.2 som gjelder rettskretser. For eksempel er flere jordskifteretter samlokalisert i dag uten at de har samme rettskrets som tingrettene. Dette gjelder bl.a. Nord Trøndelag jordskifterett som i dag er samlokalisert med Inntrøndelag tingrett på Steinkjer, og Øvre Telemark jordskifterett som er samlokalisert med Vest Telemark tingrett i Kviteseid.

En forskjell mellom Kommisjonens og DAs forslag på dette punktet er at DA foreslår å beholde dagens rettssteder, mens kommisjonen foreslår at 14 av jordskifterettens rettssteder legges ned. En annen forskjell ligger i at kommisjonen foreslår at en eventuell samlokalisering bør skje umiddelbart, mens DA foreslår at det kan skje over tid og ved frivillighet som omtalt i punkt 4.4.2.

LMD er enig med kommisjonen og DA i at hvis det skal skje en samlokalisering mellom jordskifterettene og tingrettene er lokaliseringen av tingrettene et tyngdepunkt som jordskifterettene i utgangspunktet bør tilpasses til. Bakgrunnen for dette er at tingrettene i mange tilfeller er større og har bedre infrastruktur i form av lokaler, rettssaler etc. Departementet oppfatter at dette standpunktet ikke behøver å føre til store endringer for jordskifterettene hvis dagens rettssteder opprettholdes i tråd med konklusjonen i punkt 4.3.

Etter LMDs syn er det imidlertid for tidlig å ta stilling til hvorvidt lokaliseringen av jordskifterettene skal tilpasses lokaliseringen av tingrettene. Vi mener at det først bør tas stilling til framtidig tingrettsstruktur. Deretter er det mulig – etter en konkret vurdering og over tid (i tråd med DAs høringsuttalelse) – å se om det er hensiktsmessig at jordskifterettene bør lokaliseres til samme geografiske beliggenhet som tingrettene.

4.4.4. LMDs konklusjoner - domstolstrukturen

LMDs vurderinger av de to forslagene fra kommisjonen og DA går fram av drøftingene i punkt 4.4.2 og 4.4.3.

Etter LMDs syn er det et stort behov for å legge til rette for større jordskifteretter enn det som er dagens ordning. Behovet har eksistert i lang tid, og det er grunn til å ta det på alvor. Det er imidlertid også forhold som tilsier varsomhet med å legge opp til store endringer i strukturen i jordskifterettene. Domstolkommisjonens delutredning II som bl.a. gjelder jordskifterettens framtidige oppgaver er ikke gjennomført, det er ikke tatt stilling til hvordan tingrettsstrukturen skal bli, og konsekvensene av forslagene som gjelder jordskifterettene er i liten grad belyst.

LMD støtter på bakgrunn av dette forslaget fra DA om at eksisterende rettssteder bør bestå. Dette er et spørsmål om lokalisering. Vi mener samtidig at dagens jordskiftesogn bør utvides ved at sognene slås sammen uten andre endringer i rettskretsene nå. I den forbindelse oppfatter vi at DAs forslag til inndeling i rettskretser som tjenlig. LMD har med dette ikke tatt standpunkt til hvor hovedsetet for de sammenslåtte rettskretsene bør ligge.

5. LMDs vurderinger og konklusjoner – forslagene til endringer i domstolloven mv.

Som nevnt i punkt 1 har JD i tilknytning til sitt forslag om alternativ struktur for tingrettene også satt fram forslag om endringer i domstolloven.

I tilknytning til forslaget om at myndigheten etter domstolloven § 25 til å vedta rettssteder skal legges til Kongen på samme måte som regelen er for rettskretser i dag, har JD påpekt at en liknende endring kan være aktuell i jordskifteloven § 2-1. LMD mener at utgangspunktet for reglene om organisering og lokalisering av domstolene bør være like for jordskifterettene og tingrettene. Dette utgangspunktet er ikke til hinder for at konkrete forhold kan tilsi ulike løsninger. LMD kan ikke se at det er konkrete forhold som tilsier ulike løsninger på dette

punktet, og foreslår derfor at en endring i domstoloven følges opp med en tilsvarende endring i jordskifteloven. LMDs syn på dette gjelder også forslaget om at rettssteder bare skal kunne legges ned ved forskrift fastsatt av Kongen.

JD foreslår at det ut fra distriktspolitiske hensyn fastsettes en hjemmel for forskrift om minimumsbemanning ved hvert rettssted. Det er vist til at en regulering for eksempel kan gå ut på at hvert rettssted som et utgangspunkt skal ha minst en tilstedeværende embetsdommer. Forslaget er ikke knyttet til jordskifterettene.

LMD har merket seg at DA i sin høringsuttalelse frarår en forskriftshjemmel for minimumsbemanning. Vi oppfatter at begrunnelsen er at en forskrift som fastsetter minimumsbemanning på hvert rettssted kan låse domstolens ressurser på en måte som ikke nødvendigvis står i forhold til sakstilfanget. LMD vil peke på at det særlig vil være aktuelt for jordskifterettene som gjennomgående er organisert i mindre enheter enn tingrettene, og hvor sakstilfanget kan variere mye fra år til år. Nord-Gudbrandsdal jordskifterett lokalisert i Vågå betjenes i dag fra Lillehammer, og er et eksempel på at det allerede i dag finnes jordskifteretter som ikke har egen bemanning. LMD er på bakgrunn av disse forholdene usikker på om det bør utformes en forskriftshjemmel som også skal omfatte jordskifterettene. Vi er også noe usikre på hvor stor distriktspolitisk gevinst som kan oppnås ved å låse bemanningen ved jordskifterettens rettssteder gjennom forskrift. Utgangspunktet om at reglene bør være så like som mulig for jordskifteretter og tingretter tilsier imidlertid etter LMDs syn at hvis det vedtas en forskriftshjemmel for tingrettene, bør den også gjelde for jordskifterettene. Når en eventuell forskrift vedtas, bør det imidlertid legges til rette for at minimumsbemanningen etter en konkret vurdering kan være ulik for tingretter og jordskifteretter. DAs rapport fra 2018 om ingeniørenes framtidige oppgaver tilsier at en eventuell forskrift bør knyttes til dommerrollen, ikke til andre ansatte i domstolen.

JD har ut over dette foreslått at det fastsettes en hjemmel for forskrift om at saker skal behandles på rettsstedet i den delen av rettskretsen hvor saken geografisk hører hjemme. Forslaget er ikke knyttet til jordskifterettene.

LMD vil peke på at jordskifterettene gjennomgående er på befaring på eiendommen(e) saken gjelder, og at mange saker etter dagens ordning gjennomføres i nærheten av eiendommene i kommunelokaler og grendehus. Løsningene må ses i lys av at det er kostnadsbesparende både for domstolen og for brukerne at reiseavstanden er kort. Vurderingen av hvilken løsning som er hensiktsmessig må foretas konkret i den enkelte saken. LMD legger imidlertid til grunn at det også på dette punktet bør være like regler for tingretter og jordskifteretter. Hvis det vedtas en forskriftshjemmel for tingrettene, bør den etter LMDs syn også gjelde for jordskifterettene

6. Avsluttende merknad

LMD har som nevnt innledningsvis ansvaret for jordskifteloven. Organiseringen av jordskifterettene er av sentral betydning for hvordan jordskifteloven fungerer. LMD imøteser på

den bakgrunn et videre samarbeid om de løsningene som det vil bli lagt opp til som følge av høringen.

Med hilsen

Hanne Klægstad (e.f.)
avdelingsdirektør

Ingrid Aasen
fagdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Domstoladministrasjonens forslag til ny jordskifterettsstruktur

Jordskifterett	Rettsted	Kommuner
Finnmark jordskifterett	Vadsø	Vadsø, Sør-Varanger, Vardø, Lebesby, Gamvik, Båtsfjord, Berlevåg, Tana, Nesseby, Porsanger, Karasjok, Kautokeino, Hammerfest, Måsøy, Hasvik, Nordkapp, Alta, Loppa og Kvænangen.
Nord-Troms Jordskifterett	Tromsø	Målselv, Sørreisa, Senja, Tromsø, Balsfjord, Karlsøy, Lyngen, Storfjord, Kåfjord, Skjervøy, Nordreisa, Bardu og Dyrøy.
Midtre Hålogaland jordskifterett	Harstad og Sortland	Narvik, Evenes, Tjeldsund, Kvæfjord, Harstad, Ibestad, Gratangen, Lavangen, Salangen, , Hadsel, Bø, Øksnes, Andøy, Sortland og Lødingen.
Salten jordskifterett	Bodø og Svolvær	Meløy, Gildeskål, Beiarn, Saltdal, Bodø, Fauske, Sørfold, Steigen, Hamarøy, Røst, Værøy, Moskenes, Flakstad, Vestvågøy og Vågan.
Helgeland jordskifterett	Mosjøen	Bindal, Sømna, Brønnøy, Vega, Vevelstad, Alstahaug, Herøy, Dønna, Træna, Lurøy, Nesna, Leirfjord, Vefsn, Rana, Hemnes, Hattfjelldal ,Grane og Rødøy.
Trøndelag jordskifterett	Trondheim og Steinkjer	Ørland, Hitra, Frøya, Åfjord, Heim, Indre Fosen, Meråker, Stjørdal, Trondheim, Skaun, Melhus, Malvik, Selbu, Tydal, Oppdal, Rennebu, Orkland, Røros, Holtålen, Midtre Gauldal, Rindal, Namsos, Lierne, Røyrvik, Namsskogan, Grong, Høylandet, Overhalla, Flatanger, Nærøysund, Leka, Osen, Steinkjer, Inderøy, Snåsa, Frosta, Levanger og Verdal.

Domstoladministrasjonens forslag til ny jordskifterettsstruktur

Møre og Romsdal jordskifterett	Kristiansund og Ålesund	Surnadal, Sunndal, Tingvoll, Aure, Smøla, Rauma, Gjemnes, Kristiansund, Averøy, Hustadvika, Aukra, Vestnes, Molde, Fjord, Giske, Ålesund, Sula, Sykkylven, Stranda, Ørsta, Volda, Vanylven, Sande, Herøy, Ulstein og Hareid.
Sogn og fjordane jordskifterett	Førde, Sogndal og Nordfjord	Kinn, Sunnfjord, Bremanger, Fjaler, Askvoll, Hyllestad, Solund, Gulen, Høyanger, Sogndal, Aurland, Lærdal, Årdal, Luster, Vik, Stad, Stryn og Gloppen.
Hordaland	Bergen og Voss	Fedje, Øygarden, Austrheim, Alver, Masfjorden, Modalen, Vaksdal, Osterøy, Askøy, Samnanger, Kvam, Bjørnafjorden, Austevoll, Bergen, Voss herad, Ulvik og Eidfjord.
Haugaland og Sunnhordland jordskifteertt	Stord	Etne, Kvinnherad, Tysnes, Fitjar, Stord, Bømlo, Sveio, Sauda, Suldal, Vindafjord, Tysvær, Bokn, Karmøy, Haugesund, Utsira og Ullensvang.
Rogaland jordskifterett	Stavanger	Hjelmeland, Strand, Kvitsøy, Randaberg, Stavanger, Sola, Sandnes, Klepp, Time, Gjesdal, Bjerkreim, Hå, Eigersund, Lund, Sokndal og Sirdal.
Agder jordskifterett	Lista, Arendal og Kristiansund	Kvinesdal, Flekkefjord, Lyngdal, Farsund, Åseral, Hægebostad, Lindesnes, Kristiansand og Vennesla, Bykle, Valle, Bygland, Åmli, Evje, Hornnes, Iveland, Birkenes, Lillesand, Grimstad, Arendal, Froland, Vegårshei, Gjerstad, Tvedestrand og Risør.
Telemark jordskifterett	Skien og Kviteseid	Vinje, Tokke, Tinn, Hjartdal, Seljord, Kviteseid, Fyresdal, Nissedal, Notodden, Midt-Telemark, Nome,

Domstoladministrasjonens forslag til ny jordskifterettsstruktur

		Drangedal, Kragerø, Bamble, Porsgrunn, Skien og Siljan.
Vestfold jordskifterett	Tønsberg	Larvik, Sandefjord, Færder, Tønsberg, Horten, Holmestrand.
Vestre Viken jordskifterett	Drammen, Nesbyen og Fagernes	Asker, Bærum Lier, Drammen, Øvre Eiker, Kongsberg, Flesberg, Rollag, Modum, Hole, Ringerike, Krødsherad og Sigdal, Nore, Uvdal, Flå, Nes, Hol, Ål, Gol, Hemsedal, Etnedal, Sør-Aurdal, Nord-Aurdal, Vestre Slidre, Øystre Slidre, Vang, Jevnaker og Lunner.
Østre Viken jordskifterett	Lillestrøm og Kongsvinger	Eidskog, Sør-Odal, Nord-Odal, Kongsvinger, Grue, Hurdal, Eidsvoll, Nannestad, Ullensaker, Nes, Gjerdrum, Nittedal, Lillestrøm, Oslo, Lørenskog, Rælingen, Aurskog-Høland, Enebakk, Nordre Follo, Nesodden, Frogn, Ås, Vestby, Marker, Indre Østfold og Skiptvedt.
Østfold jordskifterett	Sarpsborg	Våler, Moss, Råde, Fredrikstad, Hvaler, Sarpsborg, Rakkestad, Aremark og Halden.
Vestre Innlandet jordskifterett	Lillehammer og Vågå	Gran, Østre Toten, Vestre Toten, Søndre Land, Nordre Land, Gjøvik, Lillehammer, Gausdal, Øyer, Ringebu, Sør-Fron, Nord-Fron, Sel, Dovre, Lesja, Vågå, Lom og Skjåk.
Østre Innlandet jordskifterett	Tynset og Hamar	Ringsaker, Hamar, Stange, Løten, Elverum, Åmot og Trysil, Åsnes, Våler, Stor-Elvdal, Rendalen, Engerdal, Alvdal, Folldal, Tynset, Tolga og Os.

Kommuner som skifter rettskrets

Domstolkommisjonens forslag:

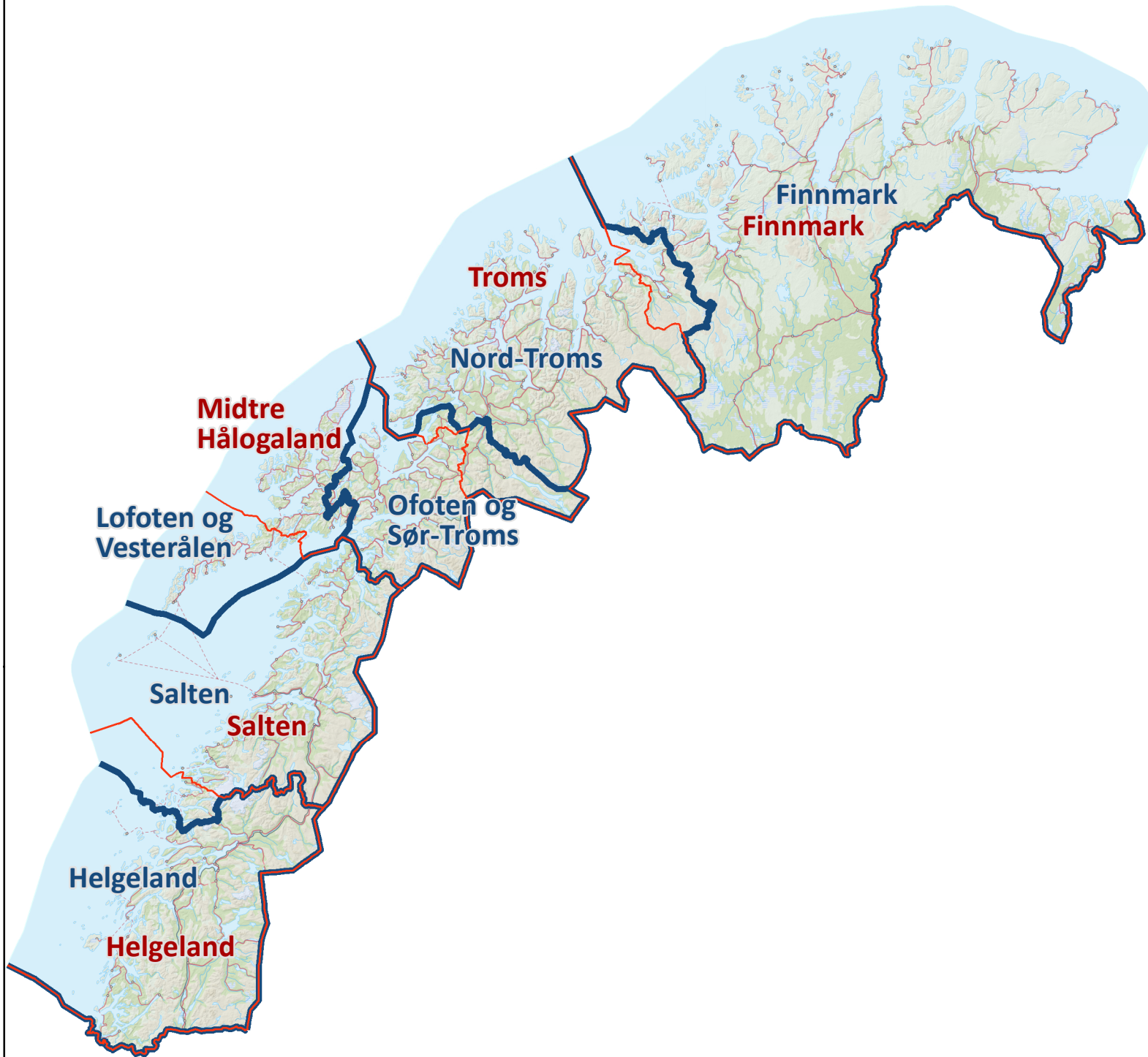
Kommune	Fra (dagens)	Til (forslag)
5061 Rindal	Nordmøre	Trøndelag
4618 Ullensvang	Indre Hordaland	Haugaland og Sunnhordland
4228 Sirdal	Lista	Rogaland
1112 Lund	Lista	Rogaland
1111 Sokndal	Lista	Rogaland
3053 Jevnaker	Vestoppland og Sør-Gudbrandsdal	Vestre Viken
3054 Lunner	Vestoppland og Sør-Gudbrandsdal	Vestre Viken
3024 Bærum	Akershus og Oslo	Vestre Viken
3418 Åsnes	Glåmdal	Innlandet
3419 Våler	Glåmdal	Innlandet

Domstoladministrasjonens forslag:

Kommune	Befolkning	Gjsn. ant.saker 2016-2019	Fra (dagens)	Til (forslag)
5429 Kvænangen	1191	6	Nord-Troms	Finnmark
5416 Bardu	4005	3	Ofoten og Sør-Troms	Troms
5420 Dyrøy	1083	19	Ofoten og Sør-Troms	Troms
1859 Flakstad	1272	9	Lofoten og Vesterålen	Salten
1860 Vestvågøy	11433	22	Lofoten og Vesterålen	Salten
1865 Vågan	9608	23	Lofoten og Vesterålen	Salten
1874 Moskenes	1015	14	Lofoten og Vesterålen	Salten
1836 Rødøy	1213	2	Salten	Helgeland
5061 Rindal	2003	2	Nordmøre	Trøndelag
4618 Ullensvang	11048	6	Indre Hordaland	Haugaland og Sunnhordland
4228 Sirdal	1822	7	Lista	Rogaland
1112 Lund	3202	10	Lista	Rogaland
1111 Sokndal	3280	1	Lista	Rogaland
3053 Jevnaker	6852	34	Vestoppland og Sør-Gudbrandsdal	Vestre Viken
3054 Lunner	9048	7	Vestoppland og Sør-Gudbrandsdal	Vestre Viken
3024 Bærum	127731	19	Akershus og Oslo	Vestre Viken
3418 Åsnes	7203	16	Glåmdal	Innlandet
3419 Våler	3662	16	Glåmdal	Innlandet
3013 Marker	3595	10	Østfold	Østre Viken
3014 Indre Østfold	44792	34	Østfold	Østre Viken
3015 Skiptvet	3805	11	Østfold	Østre Viken

DA forslag til struktur

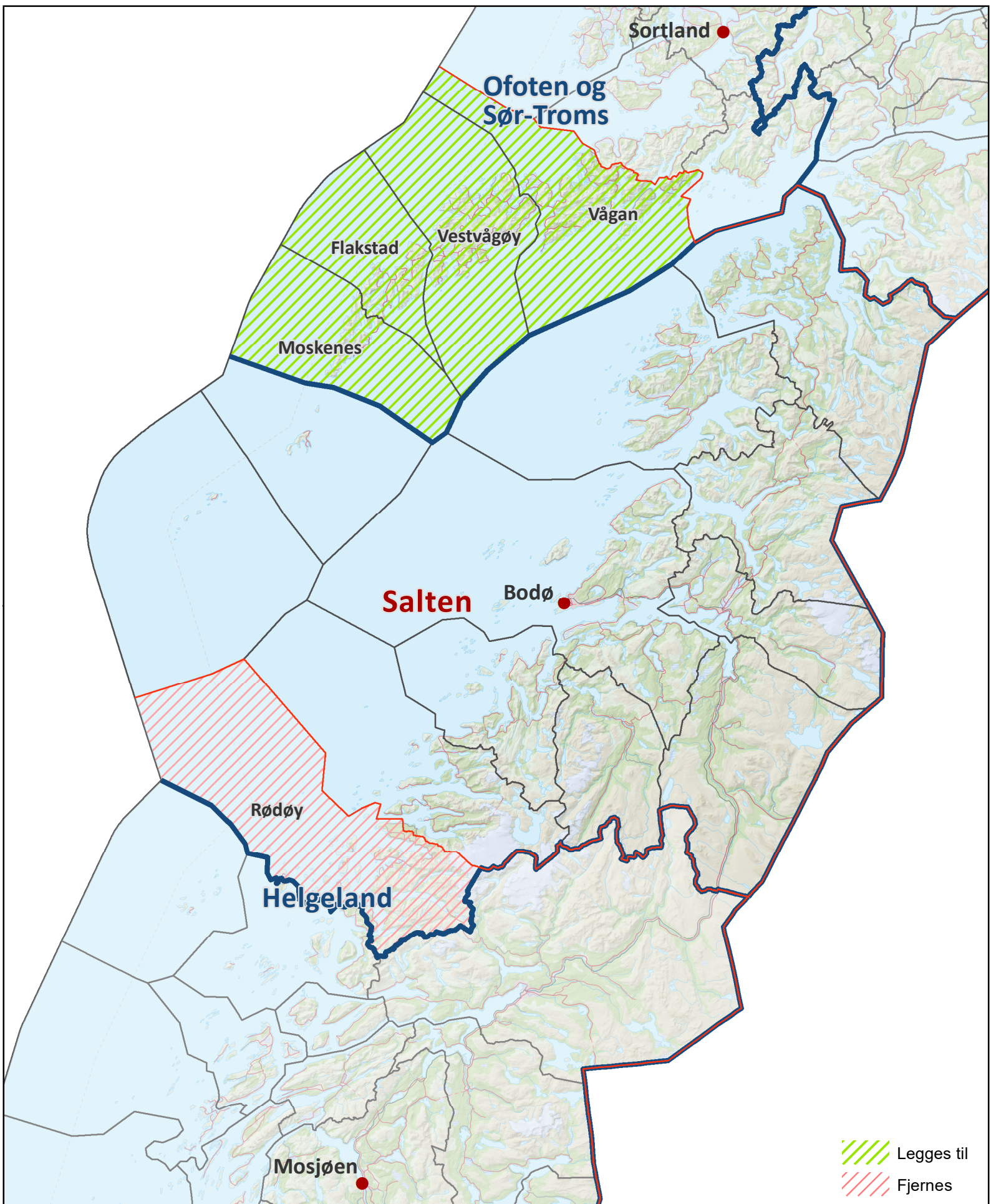
Avvik mot dagens struktur

Målestokk 1:4mill

DA' forslag til struktur - Salten

Kommuner som skifter rettskrets

Legges til
Fjernes

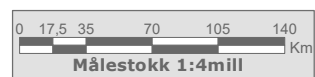
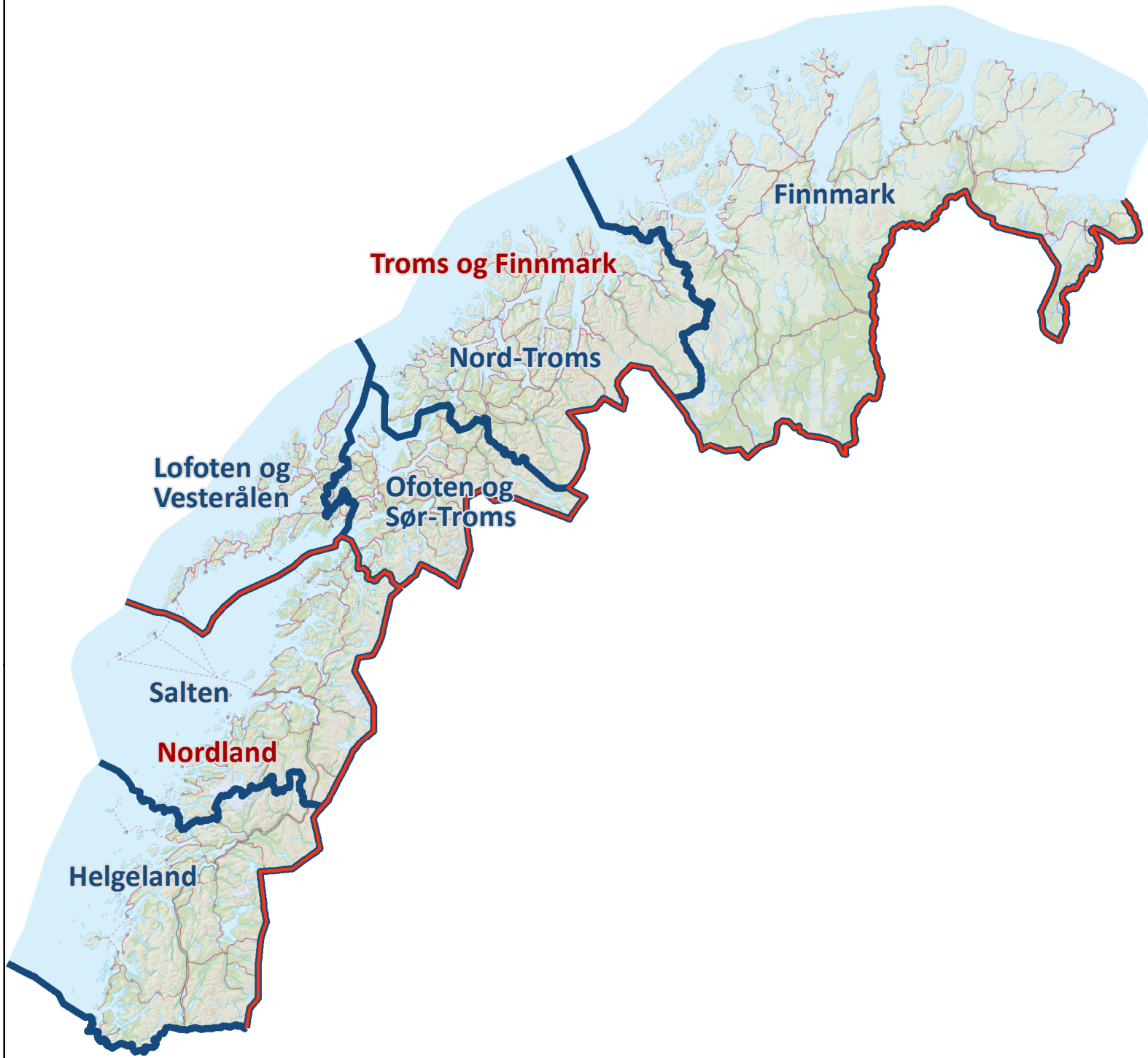
DA forslag til struktur

Avvik mot dagens struktur

DK forslag til struktur

Avvik mot dagens struktur

DK forslag til struktur

Avvik mot dagens struktur

